

*Кокнова Т. А.,**доктор педагогічних наук,**професор кафедри романо-германської філології**ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»**Бледнова О. Г.,**старший викладач кафедри романо-германської філології**ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»**Овчарова Л. А.,**викладач кафедри романо-германської філології, аспірант**ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»*

КЛАСИФІКАЦІЯ МОВЛЕННЄВИХ КЛІШЕ В СУЧАСНІЙ ЛІНГВІСТИЧНІЙ ТЕОРІЇ (НА ПРИКЛАДІ ЄВРОПЕЙСЬКИХ МОВ)

Анотація. Статтю присвячено обґрунтуванню класифікації мовленнєвих кліше в сучасній лінгвістичній теорії із урахуванням специфіки європейських мов. Враховано, що у сучасній лінгвістиці мова виконує поліфункційну функцію за допомогою емоційного, емоційно-оцінного, естетичного, спонукального, експресивного та контактного компонентів. Кліше у спілкуванні несуть метакомунікативну функцію, яка починає, підтримує та припиняє розмову. Визначенні, обґрунтування та використання класифікацій у контексті вивчення мовленнєвих кліше вбачається актуальною і багатоаспектною проблемою. У дослідженні проаналізовано та зіставлено різні підходи до виділення класів мовленнєвих кліше у різних мовах за ситуативною ознакою, виокремлюємо найпоширеніші з них, тобто ті класи, що виділяє більшість дослідників. У процесі аналізу визначена класифікація дає можливість зробити аналіз мовленнєвих кліше на базі сучасних європейських мов, а саме англійській, німецькій та французькій. У процесі дослідження, визначено специфічність мовленнєвих кліше, їх варіативність та функційність, які були враховані у процесі класифікації. Враховано та охарактеризовано своєрідність мовленнєвих кліше з їх позиції метакомунікативної орієнтованості. Враховано, що функціонування мовних кліше в комунікативних актах має бути врахована їх фазова закріпленість. На основі цієї функційної ознаки були розглянуті кліше: ініціалізації мовного контакту; підтримки мовного контакту та розмикання мовного контакту. Уточнено розподіл метакомунікативних мовних кліше з позиції їх інформативності, де основними елементами якої є диктум (основний зміст висловлювання, інформація про об'єкт) і модус (вираз суб'єктом модальності, відношення суб'єкта до змісту). Розподіл видів кліше також було здійснено з позиції ситуаційно-дійсничної ознаки кліше, яка під розуміє, що кліше реалізують у комунікативних актах указівку на ситуацію, яка, своєю чергою, залежить від мети комунікації.

Ключові слова: мовленнєві кліше, європейські мови, класифікація, метакомунікація, сучасна лінгвістика, мовознавство.

Постановка проблеми. Вивченню мовленнєвих кліше в європейських мовах з позицій прагмалінгвістики та теорії мовних актів присвячено численні наукові дослідження.

В основі прийнятого в роботі підходу лежить розуміння того, що багато кліше, будучи ситуативними дейктиками, у мовному спілкуванні виконують метакомунікативну функцію, тобто забезпечують безперервність та ефективність спілкування на кожному його етапі – ініціалізації, підтримки та розмикання мовного контакту.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Наукові розвідки репрезентують багато спільного та відмінного між мовленнєвими кліше та іншими лінгвістичними поняттями. Так, наші попередні напрацювання дозволяють дійти висновку, що мовленнєві кліше належать до сфери фразеологічних одиниць [1; 2]. Відтворення мовленнєвих кліше має соціально детермінований, соціально необхідний характер, тобто кліше завжди використовують у тих ситуаціях, за якими вони закріплені цим соціумом [3]. Ситуативний характер, тобто регулярність появи мовленнєвих кліше у певних мовних ситуаціях, що повторюються, є важливою ознакою цих одиниць [4]. Мовленнєві кліше настільки пов'язані із ситуацією, що їх можна назвати її знаком [5]. Знаковий характер кліше свідчить про тісний зв'язок цих одиниць з дейксисом, у зв'язку з чим мовні кліше можна визначати/характеризувати як міжнародні дейктичні мовні одиниці, що допомагають організувати діалогічний простір відповідно до ситуації спілкування [6]. Отже, **метою статті** є аналіз наявних у лінгвістиці класифікацій; виокремлення тієї класифікації, що стане найбільш вдалою в контексті аналізу європейських мов (на прикладі англійської, німецької, французької та іспанської).

Виклад основного матеріалу. У сучасній лінгвістиці мова виконує поліфункційну функцію за допомогою емоційного, емоційно-оцінного, естетичного, спонукального, експресивного та контактного компонентів, а кліше у спілкуванні несуть метакомунікативну функцію, яка починає, підтримує та припиняє розмову. Така функція тісно пов'язана з реалізацією в мові прагматичних принципів кооперації та ввічливості на всіх етапах комунікації: етап установлення контакту (привернення уваги з повідомленням, ідентифікація адресанта та адресата, досягнення згоди комунікантів в оцінці партнера й ситуації спілкування); етап підтримання мовного контакту (зміна мовних кроків).

Зважаючи на визначену специфічність мовленнєвих кліше, їх варіативність та функційність, ми проаналізували наявні класифікації та охарактеризували їх з позиції метакомунікативної орієнтованості. Проаналізувавши та зіставивши різні підходи до виділення класів за ситуативною ознакою, виокремлюємо найпоширеніші з них, тобто ті класи, що виділяє більшість дослідників: кліше-звернення, з якими співрозмовники звертаються один до одного (*Anna, Mr. Brown, Ladies and gentlemen!*(англ.); *Kurt, Herr Brendel, Sehr geehrte Damen und Herren* (нім.); *Cécile, Monsieur Guery, Mesdames et messieurs!* (фр.)), привернення уваги, які в більшості випадків допомагають незнайомим людям привертати увагу до своїх проблем (*Excuse me!*; *Entschuldigung!* (нім.); *Excusez-moi!* (фр.)); прощання, які допомагають, розмовляючи, розмикати контакт (*Good-bye!*; *So long*; *Bis bald!* *Tschüs!* (нім.); *Adieu! Au revoir!* (фр.)); знайомства, що служать для представлення незнайомих людей один одному (*Meet my friend, Dr M.; Ich würde dir meinen Freund Max vorstellen.* (нім.); *Voici mon ami, Emmanuel* (фр.)), привітання, які вживаються в урочистих випадках, часто для підбадьорення слухача (*Many happy returns (of the day)!*; *Viel Spaß!* (нім.); *Joyeux anniversaire! Meilleurs vœux!* (фр.)), і побажання, з яких висловлює той, хто говорить, думка бажаності здійснення будь-якої події (*All the best!*; *Alles Gute!* (нім.); *Tous les meilleurs !* (фр.)); співрозмовнику з проханням з'явитися кудись, узяти участь у чомусь (*How/What about...?*; *Was hältst du von ...* (нім.); *Que diriez-vous...? Qu'en est-il de...?* (фр.)) і пропозиції, що служать для висловлювання думок про щось як про можливе; представити щось для обговорення як можливе (*How about ..., I think we should...?*; *Wie findest du, wenn ..., Ich glaube, wir müssen ...* (нім.); *Pourquoi pas... Je pense que nous devrions... (фр.)*); вираження подяки, що означає почуття вдячності до кого-небудь за надані добро, увагу, послугу (*Thank you ever so much, A thousand thanks; Vielen herzlichen Dank!* (нім.); *Merci beaucoup, Mille mercis* (фр.)), прохання, тобто звернення того, хто говорить, до слухача, закликає задовольнити потреби, бажання першого (*Be so kind as to... ; Sei bitte nett und ...* (нім.); *Avoir l'amabilité de... (фр.)*), вибачення, що є висловлюваннями жалю з приводу занепокоєння, що завдає співрозмовнику незручності (*I beg your pardon, Forgive me; Ich bitte um Entschuldigung!* (нім.); *Je vous demande pardon, Pardonnez-moi* (фр.)), згоди або незгоди комунікантів, що повідомляють про різні позиції або ті, які збігаються, з обговорюваної проблеми (*I fully agree, Settled! I refuse point blank, I couldn't agree more, You've got a point, but... ; Da stimme ich völlig zu!* (нім.); *Je suis entièrement d'accord, Régulé ! Je refuse catégoriquement, Je suis totalement d'accord, Vous avez raison, mais... (фр.)*), твердості у своїй позиції або, навпаки, сумнів того, хто говорить (*I thought as much; Da bin ich ganz deiner Meinung!* (нім.); *Je m'en doutais* (фр.)), схвалення та несхвалення, за допомогою яких промовець визнає що-небудь хорошим або поганим, правильним або неправильним, припустимим або неприпустимим (*Without thought fail, Nothing doing; Tja, da kann man nichts machen!* (нім.); *Sans faute, Rien à faire* (фр.)), фрази, які повідомляють співрозмовнику про особливий емоційний стан промовця (*I say*), за допомогою яких співрозмовники високо оцінюють знання, вчинки один одного (*Good for you, Keep up your spiriuis; Gut gemacht! Gute Arbeit!* (нім.); *Von pour vous, Gardez votre spire* (фр.)), утіхи, що служать для заспокоєння співрозмовника чимось радісним або полегшення горя, страждань (*Take it easy; Mach*

dir keine Sorgen! (нім.); *Allez-y doucement* (фр.)), і співчуття, що виражають чуйне, співчутливе ставлення того, хто говорить, до переживань, нещастя інших (*Pour thing!*; *Du, Armer!* (нім.); *Le pauvre!* (фр.)), поради, повчання, вказівки (*Take your time; Nimm dir Zeit!* (нім.); *Prenez votre temps* (фр.)), а також розмовні формули загального характеру, завдяки яким досягається когезія в розмові (*If you ask me, Strictly speaking, In case*), та слова-паразити (*Well, Simply / Just, So to say; Na, gut; also* (нім.); *Eh bien, Juste, Pour ainsi dire* (фр.)).

Крім згаданих вище класів, О. Ядловська виділяє також розмовні формули, що виражають призначення зустрічі, за допомогою яких співрозмовники домовляються про місце та час наступного їхнього мовного контакту, перевагу або його відсутність, байдужість, що свідчать про відсутність будь-якої переваги в розмовника, задоволення або незадоволення, що свідчать про те, наскільки співрозмовник незадоволений, розчарований, занепокоєний тощо [6]. Учені виділяють розмовні кліше, за допомогою яких можна висловити думку (*In my opinion; Meiner Meinung nach* (нім.); *À mon avis* (фр.)), а також кліше, що виражають зміну думки (*On second thoughts, I'm not sure about; Ich bin mir nicht sicher, ich zweifle daran* (нім.); *À la réflexion, Je ne suis pas sûre de... (фр.)*), зустріч-виклик (*It wouldn't work in practice, Prove it!*; *Bestätige das!* (нім.); *Ça ne fonctionnerait pas, Prouvez-le!* (фр.)), оцінювання (*Let's look at this in stages, Lassen wir uns die wichtigsten Teile nacheinander betrachten* (нім.); *Voyons cela par étapes* (фр.)), критику (*I think you are missing the point; ich glaube, du irrst dich* (нім.); *Je crois que vous ne comprenez pas* (фр.)), рекомендацію (*The main priority is ..., We need to consider; Der Hauptvorteil hier ist... (нім.); La principale priorité est..., Nous devons examiner* (фр.)), питання (*Where do you draw the line on...? ; Was machst du den da?* (нім.); *Où tirez-vous la ligne sur...? (фр.)*), висновок (*So far, so good*), можливість (*That's bound to fail / succeed*), наслідок (*If you / we did that, it might work; Wenn du das machst, dann schaffst du das!*(нім.); *Si nous faisons cela, cela pourrait fonctionner* (фр.)), пошук рішень проблеми (*How about ...? Have you considered...?; Was wäre, wenn ... (нім.); Pourquoi pas... Avez-vous envisagé...? (фр.)*), проведення презентацій (*First of all, ... Secondly, ... Then...; Vor allem (нім.); Tout d'abord,... Deuxièmement,... Puis/Alors... (фр.)*), узагальнення (*Generally speaking ..., On the whole..., As a rule...; Im Großen und Ganzen, in der Regel* (нім.); *En général..., Dans l'ensemble..., En règle générale... (фр.)*), логічне виділення (*What's more..., That proves my point; Es sei erwähnt... (нім.); De plus..., Ça prouve que j'ai raison* (фр.)), пояснення (*My point is that ..., What I really meant is...*). На думку Н. Вишневської, останні чотири класи становлять той клас розмовних кліше, які інші дослідники називають «загальними розмовними формулами», що використовуються в процесі комунікації задля досягнення логічності, плавності викладу, виділяють в окремі групи кліше, що виражають сумнів [7] (*It's too awful for words! Come off it!*; *Lass das! Vergiss das!* (нім.); *C'est trop horrible pour des mots! Arrêtez votre char!* (фр.)) і роздратування (*It's the last straw; es reicht! Das geht zu weit!* (нім.); *C'est quand même un comble* (фр.)), і, своєю чергою, виділяються метакомунікативні кліше вітання (*How do you do?; Wie geht es?* (нім.); *Comment allez-vous ?* (фр.)), попередження (*Look sharp; Sei vorsichtig!* (нім.); *Ouvrez l'œil!* (фр.)) та загрози (*I'll give it hot to seem very much like you; Das wird noch Folgen haben!*(нім.); *Cela ne sera pas sans conséquences* (фр.)).

Аналіз цих класифікацій показує, що в дослідників мовних кліше немає єдиної позиції щодо виділення класів на основі ситуативної ознаки, оскільки виділені одним лінгвістом класи мовних кліше перетинаються із класами кліше, виділеними іншими вченими. У цих класифікаціях кліше на позначення висловлювання, наслідку, узагальнення, уточнення, пояснення, логічного виділення думки та її зміни, проведення презентацій відповідають виділеним деякими дослідниками так звані «загальні» кліше. Кліше пошуку вирішення проблем, обговорення планів – це, по суті, кліше висловлювання пропозиції. Кліше висловлювання недовіри семантично близькі кліше висловлення сумніву, вагання – невпевненості; критика є різновидом незгоди.

Крім перерахованих вище підходів до класифікації кліше, існує ще один, запропонований Н. Вишневською, яка називає кліше «ситуативними висловлюваннями», для яких характерні «стилість, простота синтаксичного шикуння, наявність вказівних елементів, що пов'язують їх із ситуацією спілкування, тісний зв'язок з мімікою, жестами, позами» [7]. Дослідниця у своїй класифікації поділяє всі ситуативні висловлювання на: 1) сильно клішовані формули мовного етикету; у своєму прямому значенні, 2) проміжні явища між першим і другим типом, що володіють ідіоматизованим значенням і співвідносні з фразеологічними поєднаннями, що традиційно виділяються. Вчена називає всі перераховані вище ситуативні висловлювання «мовними діями», що практично ідентично мовним формулам, причому друга група, на її думку, якраз і складається із кліше і штампів, про які вже йшлося вище. В основу своєї класифікації науковця кладуть тематичну та функційну ознаки, що раніше в лінгвістиці не робилося. Вона виділяє такі мовні дії: 1) інформувальні (повідомлення, обіцянка, згода, повна згода, неповна згода, відмова / заперечення, невдоволення); 2) спонукальні (прохання, підбадьорення, спроби заспокоїти, указівка, вимога, наказ, запрошення, запрошення до столу, пропозиція, порада, рекомендація, попередження / застереження, попередження, заборона, докір), 3) оцінно-модальні (участь / співчуття, підбадьорення, полегшення, радість / захоплення, подив, сумнів, розчарування, схвалення / похвала, обурення / гнів, несхвалення / відмова); 4) контактні (вітання та репліки, що йдуть за ним, у контакт – питання про стан справ для встановлення контакту, можливі відповіді на питання про стан справ, установа контакту при телефонній розмові, звернення письмові та усні, подання / знайомство та можливі відповіді в подібних умовах, прояв інтересу, прощання (побажання при прощанні, форми) прощання в письмовій формі), подяка, вибачення, тости, співчуття); 5) метакомунікативні (вступ у розмову, активізація промови співрозмовника, сигнали підтвердження мовного контакту з боку службовця, сигнали підтвердження мовного контакту з боку мовця, вступні репліки, відмова у праві висловлювання, ухиляння від відповіді, заперечення, уточнення). У ній ураховано всі плюси тематичної класифікації, а функційна ознака, покладена в основу цієї типології, говорить про досить серйозний і достовірний підхід лінгвістів до досліджуваної проблеми.

Запропонована ними класифікація, на наш погляд, досить обґрунтована і практично застосовна при описі номенклатури мовних кліше в різних мовах. Крім очевидних позитивних моментів запропонованої типології кліше, не можна не відзначити деякі її недоліки: мовна дія підбадьорення віднесена і до

спонукальних, і до оцінно-модальних мовних дій, деякі з них досить синонімічні, їхні обсяги явно перепікаються, як, наприклад, мовні дії вступу в розмову та встановлення контакту.

Перейдемо до аналізу класифікацій, пов'язаних із природою метакомунікативності (фазова закріпленість кліше, особлива інформативність, ситуативна дійсність (пов'язаність) та діалогічність), яку ми візьмемо за основу для класифікації виділених нами кліше. Важливим для дослідження функціонування кліше в комунікативних актах, безсумнівно, є фазова закріпленість метакомунікативних мовних кліше. На основі цієї функційної ознаки ми розрізняємо такі кліше: ініціалізації мовного контакту; підтримки мовного контакту та розмикання мовного контакту.

Наступний критерій, на основі якого можливий подальший розподіл метакомунікативних мовних кліше, – інформативність. Ця ознака заснована на поданні будь-якого висловлювання як структури, основними елементами якої є диктум і модус. Диктум висловлювання – основний зміст висловлювання, інформація про об'єкт. Модус визначається як вираз суб'єктом модальності, відношення суб'єкта до змісту. Модальність відіграє значну роль щодо диктуму. А. Хаберер вважає, що при виявленні сенсу будь-якого висловлювання необхідно звертати увагу на модальність цього висловлювання, оскільки модальність є вираз цільової інтенції висловлювання. Модус та диктум доповнюють один одного у висловлюванні. Говорячи про реакцію на відповідь слухача, А. Хаберер указує, що вона може бути спрямована або на модус, або на диктум, але ніколи не на те й те разом узяті. У відповідь реакції, таким чином, він умовно ділить на два типи: диктальні (реакції «по суті справи») і модальні – реакції на ставлення того, хто говорить, до теми. Це уявлення про диктальні та модальні репліки діалогу одержало подальший розвиток у дослідженнях діалогічного мовлення.

Н. Романюк пропонує виділити такі типи інформації: логічний (інформативно-комунікативний), емоційно-афективний (афективно-комунікативний) та вольовий (реляційно-комунікативний) [8]. На основі цих типів інформації Н. Тситсановиц класифікує комунікативні ситуації [9]. Вважаємо, що це уявлення про логічний, емоційно-афективний і вольовий види інформації може поширюватися і на класифікацію кліше для виявлення їх підкласів. При використанні тих чи тих кліше в комунікативних актах ми неминуче привносимо в мовну ситуацію ту диктальну та модальну інформацію, яку містять кліше.

У категорії модальності розрізняються спонукальний та оцінний складники. Отже, у межах метакомунікативних кліше можна виділити: диктальні кліше, у яких переважає фактуальна інформація про ситуацію; спонукально-модальні кліше, що повідомляють про бажання одного співрозмовника змусити другого виконати будь-яку дію; оцінно-модальні, що несуть більшою мірою експресивну інформацію, з допомогою якої комуніканти висловлюють свої емоції та думки.

Подальший розподіл видів кліше може здійснюватися на основі ситуаційно-дійсності ознаки кліше, яка виділяється відповідно до того факту, що кліше реалізують у комунікативних актах указівку на ситуацію, яка, своєю чергою, залежить від мети комунікації. Тематика тієї чи тієї ситуації складається з мікротем, виражених за допомогою тематичних одиниць. Відповідно до цієї ознаки ми вважаємо за можливе виділити такі види ситуацій: диктальні: кліше, що виражають (не)

повну згоду, відмову / заперечення, невдоволення; кліше, що висловлюють вітання, звернення, знайомство, прояв інтересу, прохання, побажання при прощанні, подяку, вибачення; відповіді на подяку та вибачення, привітання, тости, співчуття, вступні репліки, відмова у праві висловитися, ухиляння від відповіді; заперечення, уточнення; спонукально-модальні кліше, що виражають прохання, схвалення, спробу заспокоїти, указівку, вимогу, наказ, запрошення до столу, пропозицію; порада, рекомендація, попередження / застереження, загроза; заборона, докор; оцінно-модальні: кліше, що виражають співчуття / участь, підбадьорення; захоплення; сумнів, розчарування, схвалення / похвалу, обурення / гнів, невдоволення / відмову, подив, полегшення, радість.

Розгляд такої ознаки кліше, як його діалогічність (тобто здатність кліше оформляти двосторонній мовний контакт), наводить на думку, що кліше може бути і стимулом, і реакцією). Саме існування поняття комуніканта, який «ініціює» та «реагує», адресанта та адресата доводить можливість виділення кліше-стимулів та кліше-реакцій. Цей факт уже був помічений у практичних посібниках з навчання розмовної мови, у яких для деяких видів клішованих стимулів пропонуються особливі відповіді – клішовані мовні реакції.

Наші спостереження показують, що існують кліше, які функціують як стимули, інші кліше вживаються в мові як реакції, і, нарешті, інші кліше можуть використовуватися і як стимули, і як реакції. У зв'язку з цим виділяють три підкласи кліше: кліше-стимули, тобто кліше, що є лише стимулами (*Come off it!*; *Komm schon!* (нім.); *Arrêtez votre char!* (фр.)); кліше-реакції, тобто кліше, що є чистими реакціями (*You are welcome!*; *Immer willkommen!* (нім.); *A votre service!* (фр.)); кліше «стимул-реакція», тобто ті кліше, які залежно від ситуації спілкування можуть бути і стимулами, і реакціями (*Good morning!* – *Good morning!*; *Hallo!* – *Hallo!* (нім.); *Bonjour!* – *Bonjour!* (фр.)).

Висновки і перспективи подальших розробок. Отже, аналіз фактичного матеріалу дозволяє стверджувати, що при діалогічному спілкуванні метакомунікативні кліше використовуються найчастіше для реалізації стратегії зацікавленості, трохи рідше – стратегії згоди, набагато рідше – стратегії верифікації та стратегії повторів і перепитувань. **Перспективи подальших розвідок** лежать у площині детального вивчення методики аналізу мовленнєвих кліше в європейських мовах на матеріалі сучасного медіадискурсу.

Література:

1. Кокнова Т. А. Метакомунікативна функція мовних кліше. *Лінгвістика*. 2021. № 2 (44). С. 85–96.
2. Кокнова Т. А. Status of English Cliches in Modern Linguistics. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія «Філологія»*. 2021. № 51, т. 1. С. 60–64.
3. Ушакова Н. І. Мовленнєвий вплив у лінгводидактичному дискурсі. *Теорія і технологія іншомовної освіти* : матеріали V (IX) Міжнар. наук.-практ. конф. (26 жовтня 2022 р.). Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2022. С. 84–86.
4. Ничко О. Я., Стецько І. І. Англomовне монологічне мовлення як складник мовно-орієнтованої компетентності майбутнього філолога-перекладача. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Філологія*. 2021. Вип. 48 (4). С. 108–112.
5. Ніколенко К. Англо-українські еквіваленти суспільно-політичної лексики. *Нариси досліджень молодих науковців у галузі гумані-*

тарних наук : зб. наук. пр. : у 2 т. Бахмут : ГПМ, 2019. Т. 1. Мовознавство. С. 132–137.

6. Ядловська О. С., Кирилова А. В. Риси мовленнєвого етикету та комунікації в соціальних мережах. *Modern directions of scientific research development : the 8th International scientific and practical conference* (January 26–28, 2022). BoScience Publisher, Chicago, USA, 2022. 1008 p. С. 694.
7. Вишнеvsька Н. Ю. Кліше як мовна одиниця: проблеми кліше у мовознавстві. *Наукові записки університету імені Миколи Гоголя. Філологічні науки* : зб. наук. пр. / відп. ред. Г. В. Самойленко. 2013. Кн. 3. С. 33–36.
8. Romaniuk N. Stylistics types of English language clichés and their Ukrainian equivalents. *Massachusetts Review of Science and Technologies* / ed. G. Hall. Massachusetts : Massachusetts Institute of Technology, 2016. Vol. VII. № 1 (13). С. 488–494.
9. Tsitsanoudis N. The use of stereotypes and clichéd phrases in Greek journalistic discourse – A teaching proposal related to language courses. *Journal of Mother Tongue Education*. 2016. № 4 (1). P. 64–72.

Koknova T., Blednova O., Ovcharova L. Classification of speech clichés in modern linguistic theory

Summary. The article is devoted to the justification of the classification of speech clichés in modern linguistic theory, taking into account the specifics of European languages. It is taken into account that in modern linguistics language performs a multifunctional function with the help of emotional, emotional-evaluative, aesthetic, motivational, expressive and contact components. Clichés in communication have a metacommunicative function that starts, maintains and ends a conversation. Defining, substantiating and using classifications in the context of studying speech clichés is seen as an actual and multifaceted problem. The study has analyzed and compared different approaches to distinguishing classes of speech clichés in different languages according to situational characteristics, we single out the most common of them, i.e., those classes that are distinguished by the majority of researchers. In the process of analysis, the determined classification makes it possible to analyze speech clichés based on modern European languages (English, German and French). In the process of research, the specificity of speech clichés, their variability and functionality were determined, which were taken into account in the classification process. The peculiarity of speech clichés from the standpoint of metacommunicative orientation is taken into account and characterized. It is taken into account that the functioning of language clichés in communicative acts should take into account their phase fixation. On the basis of this functional feature, clichés were considered: initialization of language contact; maintaining language contact and opening language contact. The distribution of metacommunicative language clichés from the point of view of their informativeness, the main elements of which are the dictum (the main content of the statement, information about the object) and the mode (the subject's expression of the modality, the subject's relation to the content) is specified. The distribution of types of clichés was also carried out from the position of a situational-deictic sign of a cliché, which means that clichés implement in communicative acts an indication of the situation, which, in turn, depends on the purpose of communication.

Key words: speech clichés, European languages, classification, metacommunication, modern linguistics, linguistics.